

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७४/०६/२८

प्रसारण लाइन विस्तारका लागि वैकल्पिक मार्ग अध्ययन

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले बुटवल-मैनहिया १ सय ३२ केभी प्रसारण लाइन बिस्तारका लागि रोजेको सिद्धार्थ राजमार्ग क्षेत्रलाई सडक विभागले स्वीकृति नदिएपछि नयाँ विकल्पका साथ तिनाउ नदी किनारबाट काम अगाडि बढाउन अध्ययन थालिएको छ । सडकले स्वीकृत नदिँदा यो आयोजना एक वर्ष ढिला भएको हो । वैकल्पिक मार्गका लागि पूरै अध्ययन भइसकेको छैन ।

रूपन्देहीको दक्षिणी क्षेत्रमा विद्युत् आपूर्तिलाई सहज बनाउन बुटवल-मैनहिया १ सय ३२ केभी प्रसारण लाइन विस्तार गर्न लागेको प्राधिकरणले सडक क्षेत्रबाट प्रसारण लाइन बनाउन सडक विभागले स्वीकृति नदिएपछि तिनाउ नदी आसपासको क्षेत्रबाट अघि बढाउने गरी नयाँ विकल्पअघि सारेको हो ।

प्राधिकरणले १ सय ३२ केभीका लागि मैनहियामा सवस्टेसन बनाइरहेको छ । त्यही सवस्टेसनसम्म लैजाने प्रसारण लाइनको बाटो निश्चित हुन नसकेपछि आयोजनाको काम एक वर्ष पछाडि धकेलिएको बुटवल-लुम्बिनी १ सय ३२ केभी प्रसारण आयोजनाका प्रमुख हरिप्रसाद पाण्डेले जानकारी दिए ।

तिनाउ किनारबाट प्रसारण लाइन विस्तार सहज नभएकाले प्राधिकरणले सिद्धार्थ राजमार्गको योगीकुटी-कोटिहवा सडक खण्डबाट विस्तार गर्न दिन सडक विभागसँग अनुरोध गरेको थियो । सडक क्षेत्रबाट विस्तार गर्दा कुनै क्षति नहुने र पूर्णतः सुरक्षात्मक उपाय अपनाउने प्राधिकरणको भनाइलाई सडकले बेबास्ता गरेपछि नयाँ विकल्प खोजिएको हो ।

बुटवल-लुम्बिनी १ सय ३२ केभी प्रसारण आयोजनाका प्रमुख पाण्डेले तिनाउ नदीको दायाँ वा बायाँ कताबाट राम्रो हुन्छ । त्यसबारेमा सर्भेसहितको सबै कामको जिम्मेवारी दिनेगरी ठेकेदार कम्पनी छनोट गर्ने बताए । आयोजनाले प्राधिकरण केन्द्रीय कार्यालयमा इस्टिमेट पठाइसकेको र स्वीकृत भइसकेपछि थप प्रक्रिया अगाडि बढाउने उनले बताए ।

विद्युत् भारअनुसार प्रसारण लाइन विस्तार र सवस्टेसनको अभावले भैरहवा र लुम्बिनी क्षेत्रमा विद्युत् आपूर्तिमा समस्या भइरहेको छ । लुम्बिनी कोरिडोरका उद्योगलाई पनि प्राधिकरणले माग गरेअनुसार विद्युत् दिन सकिरहेको छैन । 'सरकारी निकायबीच समन्वय छरितो हुन नसक्दा ढिलाइ भयो, अब काममा ढिलाइ नगर्ने गरी काम अघि बढाउँदै छौं, पाण्डेले भने ।

रूपन्देहीको दक्षिणी क्षेत्रमा विद्युत् आपूर्तिलाई सहज बनाउन बुटवल-मैनहिया १ सय ३२ केभी प्रसारण लाइन विस्तार गर्न प्राधिकरणले स्वीकृति नदिएपछि तिनाउ नदी आसपासको क्षेत्रबाट अघि बढाउने नयाँ विकल्प ।

बुटवल-मैनहिया प्रसारण लाइनका लागि प्राधिकरणले तीन विकल्प अघि सारेको थियो । पहिलो बुटवल-योगीकुटी-कोटिहवा-लखनचोक हुँदै मैनहिया, दोस्रो योगीकुटी-तिनाउ किनारको पूर्व क्षेत्र हुँदै र तेस्रो तिनाउ किनारको पश्चिम क्षेत्र हुँदै मैनहिया लैजान सकिने विकल्प अघि सारिएको हो । त्यसमध्ये पहिलो विकल्पका लागि सडकले स्वीकृति नदिएपछि दोस्रो र तेस्रो विकल्प अघि सारिएको हो ।

आयोजना प्रमुख पाण्डेले राजमार्गको योगीकुटी-कोटिहवा हुँदै मैनहियाको १९ किमि दुरीको विकल्प छरितो र सस्तो पर्ने तर अरू विकल्पमा जाँदा लागत बढ्ने बताए । पहिलो विकल्पबाट प्रसारण लाइन विस्तार गर्दा ८० करोड रुपैयाँ लागत लाग्ने इस्टिमेट गरिएको थियो ।

तिनाउ किनारको दुवै क्षेत्र प्रसारण लाइनका लागि जोखिमयुक्त भए पनि यही ठाउँबाट लैजानुपर्ने बाध्यता प्राधिकरणलाई छ । नदी किनारको कमजोर भूबनोट र बाढीको जोखिमलाई ख्याल गर्दै प्रसारण लाइन विस्तारको विकल्प नभएको उनले बताए ।

प्राधिकरणका अधिकारीहरूका अनुसार तिनाउ किनारको पूर्व क्षेत्र हुँदै लैजान स्थानीय बासिन्दाको अवरोध हटाउनुपर्छ । नदीको सय मिटरकै दुरीमा बाक्लो बस्ती छ । पश्चिम क्षेत्र हुँदै लैजान मोतीपुर औद्योगिक कोरिडोर पर्छ । पाँच नम्बर प्रदेशको नमुना औद्योगिक क्षेत्र बनाउने गरी मोतीपुरमा ८ सय बिघा जग्गा स्वीकृत भई औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लिमिटेडको नाममा लालपुर्जा आइसकेको छ ।

२०६७ सालमा सुरु भएको यो आयोजना विभिन्न कारणले रोकिएको थियो । विद्युत् अभावले जनजीवन अस्तव्यस्त हुन थालेपछि गत वर्षदेखि यो आयोजना अघि बढाइएको हो । सिद्धार्थ उद्योग वाणिज्य संघका अध्यक्ष रामकुमार शर्माले प्रसारण लाइन विस्तारमा व्यक्ति मात्रै नभएर सरकारी निकाय नै बाधक बन्नु दुर्भाग्य भएको बताए । 'प्रसारण लाइन विस्तारमा कोही बाधक नबनी द्रुत गतिमा काम अघि बढाउन सहयोग गर्दा मात्रै रुपन्देहीको विकासमा सहयोग पुग्छ,' उनले भने ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७४/०६/२८

मंसिरदेखि चमेलियाबाट बिजुली उत्पादन

सुन्दरसिंह धामी

झन्डै पाँच वर्ष ढिलो गरी सुरु भएको चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाले मंसिरदेखि बिजुली उत्पादन गर्ने भएको छ। दार्चुला र बैतडीको सिमानामा निर्माणाधीन ३० मेगावाट क्षमताको चमेलिया लघु जलविद्युत् आयोजना अन्तिम चरणमा पुगेको छ। चमेलिया आयोजनाको विद्युत् आगामी नोभेम्बरसम्म राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोडिने आयोजनाका प्रमुख अजय दाहालको भनाइ छ।

आयोजनाका प्रमुख दाहालका अनुसार ड्राइटेस्टको काम सकेर प्रसारण लाइनको काम भइरहेको छ। साढे चार किलोमिटर सुरुङका तीनवटा टनेलमध्ये १ र ३ नम्बर टनेल बन्द गरिसकेको र २ नम्बर टनेल बन्द गर्ने काम भइरहेको छ। सबै टनेल बन्द गरिसकेपछि पावर हाउसमा जडान मेसिन टेस्ट गरिन्छ। उनले अक्टोबरमा टेस्टिङ सकेर नोभेम्बरमा उत्पादन सुरु गर्ने गरी काम भइरहेको जानकारी दिए।

परियोजनाको काम ६ वर्ष ढिला भए पनि स्थानीय वासिन्दा भने खुसी छन्। 'परियोजनाबाट बिजुली उत्पादन सुरु हुन लागेकोमा हामी खुसि छौं।' स्थानीय धर्म खडायतले भने, 'लोडसेडिङको' भुमरी खेपिरहेका दार्चुलावासीलाई राहत पक्कै हुन्छ। उनले उत्पादन खर्च, निर्माण कार्यमा ढिलाइ र आर्थिक अनियमितताले खुसी हुने ठाउँ कमै रहेको बताए। ठेकेदार र सरकारी पक्षबाट भएको खिचातानीले आयोजनाको लागत सुरुमा अनुमान गरिएभन्दा दोब्बर पुगेको छ। सुरुमा आठ अर्ब अनुमान गरिएको आयोजना झन्डै १५ अर्ब ६० करोड रुपैयाँमा सम्पन्न गर्न लागेको हो।

दार्चुला र बैतडीको सिमानामा निर्माणाधीन ३० मेगावाट क्षमताको चमेलिया लघु जलविद्युत् आयोजना अन्तिम चरणमा छ।

२००७ बाट सुरु गरिएको चमेलिया लघु जलविद्युत् आयोजनाको सुरुको अनुमानित लागत आठ अर्ब ५० करोड रुपैयाँ थियो। यस आयोजनाका ठेकेदार कम्पनी चाइनाको गेजुवा ग्रुप 'सीजीजीसी' र विद्युत् प्राधिकरणबीच सम्झौता हुँदा २०११ मा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य थियो। निर्माण कार्य ढिलाइले गर्दा लम्बिँदै लागत वृद्धि हुँदै गएको हो। आयोजनाका प्रमुख दाहालले भने, 'ठेकेदार कम्पनी परामर्श दाताको लापरवाही र सरकारको बेवास्ताले परियोजनाको काम सम्पन्न हुन सकेन। अब मंसिरमा हुने अन्तिम चरणको कामले गति पाएजस्तो छ।

ढिलाइले स्थानीयलाई कष्ट

निर्माण कार्यमा भएको ढिलाइले लामो समयसम्म स्थानीयले दुषित वातावरण र फोहोरमैला खेप्नु परेको छ। स्थानीय मानबहादुर खडायतले शैल्यशिखर नगरपालिका बलाँचका वासिन्दाले समेत सास्ती झेलनु परेको बताए। 'चमेलिया जलविद्युत् निर्माण सुरु भएदेखि हालसम्म न सिँचाइ गर्न पायौं न पिउन पानी नै यसका बावजुत हामीले दुःख कष्ट बेहोरेर काम गर्‍यो', स्थानीय धर्म खडायतले गुनासो पोखे।

खुसी र चिन्ता सँगसँगै

चमेलिया लघु जलविद्युत् निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेसँगै दार्चुलावासीलाई खुसी र चिन्ता दुवै छ। जिल्लाबाट उत्पादित बिजुली हामीले नै बाल्न पाउँदैनौं की भन्ने चिन्ता मान्दै मालिकार्जुन ३ का सुरेश धामीले भने, 'राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोडिसकेपछि धनगढीबाट फिर्ता आउने हल्ला सुनेका छौं।' यही प्रसंगलाई जोड्दै दार्चुलाका अधिकांश मानिसले दार्चुलामा बालेपछि बाँकी रहेको बिजुली अन्यत्र लैजानुपर्ने उल्लेख गरेका छन्।

दार्चुलामा थप ५ आयोजना बन्ने

चमेलीयासँगै दार्चुलामा थप आयोजना पनि बन्न लागेका छन्। आयोजना प्रमुख दाहालका अनुसार पछिल्लो समय चमेलिया र शाखा नदीमा करिब पाँच जलविद्युत् कम्पनीले अध्ययन गरिरहेका छन्। नौगाडमा अपी हाइड्रोपावरले बिजुली उत्पादन सुरु गरेको छ भने अन्य आयोजना पनि बन्न लागेको आयोजना प्रमुख अजय दाहालले जानकारी दिए।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७४/०६/२८

नलसिंहगाडको डीपीआर सुस्त

राजेन्द्र कार्की

सरकारले निर्माणको उच्च प्राथमिकतामा राखेको जलाशययुक्त नलसिंहगाड जलविद्युत् आयोजनाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) निर्माणको काम निकै सुस्त छ । कामको गति हेर्दा निर्धारित मितिमा डीपीआर बन्नेमा स्थानीयले आशंका गर्न थालेका छन् ।

सरकार परिवर्तन भइरहने, अख्तियारको कारबाही र आयोजनालाई कम्पनी मोडेलमा परिवर्तन गर्नुपर्नेलगायत कारण डीपीआर निर्माणको काम समयमा हुन नसकेको हो । सरकारले आयोजना विकास समितिमार्फत सुरु गरिएको डीपीआरको काम कम्पनीमा लैजाने सरकारको पछिल्लो निर्णयपछि सुस्त बनेको हो । ३० महिनाभित्र डीपीआर निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी अन्तर्राष्ट्रिय परामर्शदाता कम्पनी स्मैक अस्ट्रेलियन, एमडब्ल्यूएच अमेरिकी र उदय कन्सल्टेन्ट नेपाल जेभीलाई जिम्मा दिएको १७ महिना बितिसकेको छ ।

यस अवधिमा आयोजनाको विस्तृत प्रतिवेदन अन्तर्गत जल विज्ञान मापन आकलन, भूकम्प सर्भे, भौगर्भिक सर्भे, कोर ड्रिलिङ पावर, अटिमाइजेसन, फिल्ड सर्भे लगायत सम्भाव्यता अध्ययनको काम पनि सुस्त रहेको स्थानीय र आयोजनासँग सम्बन्धित सरोकारवालाको भनाइ छ ।

पूर्वऊर्जामन्त्री जनार्दन शर्माले विकास समितिबाट आयोजनालाई कम्पनी मोडेलमा लैजाने निर्णय गरेका थिए । यो आयोजनाको डीपीआर निर्माणको काम ढिलो भएको भन्दै स्थानीय र सरोकारवालाले चिन्ता व्यक्त गरेका छन् । जाजरकोटको खगेनकोट र सकलामा निर्माण हुन लागेको चार सय १० मेगावाट क्षमताको जलाशययुक्त उक्त आयोजना सरकारी बेवास्ता र जलमाफियाको चलखेलका कारण सुस्त बनेको स्थानीय हासिलाल पन्तले बताए । जलमाफियासँगको मिलेमतोमा आयोजनालाई तत्कालीन ऊर्जामन्त्री शर्माले कम्पनी मोडेलमा लैजाने निर्णय गरेको उनको आरोप छ ।

डीपीआर निर्माण र अधिग्रहण गरिने जग्गाको मुआब्जा वितरणमा देखिएको ढिलाइले आयोजना ओझेलमा पर्ने भनेर आफूलाई चिन्ता लागेको पन्तले बताए । गतवर्षको वैशाखदेखि ३० महिनाको समय लिएर सुरु भएको डीपीआर अर्थात् विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन निर्माणको काम अहिले १७ महिना पुगिसकदा पनि खासै उपलब्धिमूलक नदेखिएको उनको भनाइ छ ।

आयोजनाप्रभावित क्षेत्र अधिग्रहण गर्ने, स्थानीयलाई मुआब्जा दिनेलगायत काम रोकिँदा स्थानीय आक्रोशित छन् । अन्तर्राष्ट्रिय परामर्शदाता कम्पनी स्मैक अस्ट्रेलियन, एमडब्ल्यूएच अमेरिकन र उदय कन्सल्ट नेपालको जेभीमा सञ्चालन भइरहेको डीपीआर निर्माणको काम सरकारी बेवास्ता र जलमाफियाको चलखेलले तीव्र बनेको अन्य सरकारवालाको भनाइ छ । केही समस्याका कारण डीपीआरको काम ढिलो बनेको र तिहारपछि सबै काम तीव्र बन्ने आयोजनाका प्रमुख नरेन्द्रसिंह भण्डारीले बताए । सरकार परिवर्तन, अख्तियारको कारबाही र आयोजनालाई कम्पनीमा रूपान्तरण गर्नुपर्नेलगायत डीपीआरको काम ६ महिनापछि धकेलिएको उनको भनाइ छ ।

आयोजनाप्रभावित क्षेत्रको स्थलगत अध्ययन गरेर सरकारसँग पाँच अर्ब रकम माग गरी मुआब्जा वितरणको काम सुरु गरिने उनले बताए ।

यस वर्ष आयोजनाका लागि सरकारले ५२ करोड रकम र डीपीआरका लागि २७ करोड रुपैयाँ छुट्ट्याएको छ ।
आयोजनाप्रभावित क्षेत्र अधिग्रहण गर्ने, स्थानीयलाई मुआब्जा दिनेलगायत काम रोकिँदा स्थानीय आक्रोशित छन् ।
अबको ६ वर्षभित्र बत्ती बाल्ने गरी काम सक्ने आयोजनाले बताए पनि कामको गति हेर्दा त्यस्तो देखिँदैन ।
आयोजनाका तर्फबाट दल्ली र आयोजनाको डुबान क्षेत्रका स्थानीयले जग्गा अधिग्रहणपछि आफूलाई एकमुष्ट रकम
दिनुपर्ने र विस्थापित बस्तीको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने माग गर्दै आएका छन् ।
मुलुकमा निर्माण भएका र निर्माण हुन लागेका जलाशययुक्त आयोजनामध्ये सबैभन्दा सजिलो, कम जोखिमपूर्ण र
क्षति कम हुने आयोजनाका रूपमा रहेको नलसिंहगाड जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणलाई सरकारले चालू आवमा
पर्याप्त बजेट नदिएको बताइएको छ । २०७५ साल असोजभित्र डीपीआरको काम सक्ने र २०८० सालभित्र बिजुली
बालिसक्ने आयोजनाको लक्ष्य छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/०६/३०

कालीगण्डकी प्रसारण लाइन निर्माण तीव्र

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले २०७३ असोजमा निर्माण शुरू गरेको कालीगण्डकी प्रसारण लाइनको काम धमाधम भइरहेको छ । जिल्लाको कुश्मा नगरपालिका-२, खुर्कोटदेखि म्याग्दीको दानाखण्डको काम तीव्रताका साथ भइरहेको आयोजना कार्यालयले जानकारी दिएको छ । प्राविधिक काम सकिएको आयोजनाको संरचनागत कार्य थालिएको आयोजना प्रमुख चन्दनकुमार घोसले बताए । पर्वत, बागलुङ, म्याग्दी र मुस्ताङका खोला र नदीबाट उत्पादित विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारणमा जोड्न उक्त आयोजना निर्माण भइरहेको हो ।

राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रूपमा यो आयोजना निर्माण गर्न लागिएको हो । आयोजनाका अनुसार १ वर्षभित्रमा म्याग्दीको दानादेखि रूपन्देहीको बुटवलसम्म प्रसारण लाइन बनाउने लक्ष्य रहेको छ । यो प्रसारण लाइनले धवलागिरिका ४ जिल्लाको १५ सय मेगावाट बिजुली बोक्ने आयोजना कार्यालयले बताएको छ ।

आयोजना प्रमुख घोसले आर्थिक अभियानसँग भने, 'आयोजना स्थल, टावर, फाउण्डेशन, ट्रान्सफर्मरजस्ता उपकरणहरूको डिजाइन पूरा भएको छ । प्रगति त मापन गर्न सकिन्न, ठ्याक्कै यति प्रतिशत काम भयो भनेर भन्न सकिन्न ।' अहिले आयोजनास्थल रहने खुर्कोटमा जग्गा समथर बनाउने, पर्खाल बनाउने, आवश्यक उपकरण ढुवानी गर्ने काम भइरहेका छन् । यहाँ १ सय ५४ रोपनी जग्गामा सबस्टेशन निर्माणको काम भइरहेको छ ।

एशियाली विकास बैङ्क र अन्य स्वदेशी तथा विदेशी दातृनिकायको आर्थिक सहयोगमा निर्माण हुँदै गरेको यो आयोजना भारतीय निर्माण कम्पनी टाटाले ठेक्का लिएको हो । रू. ४२ करोडको लागतमा आयोजना निर्माण हुन लागेको आयोजना कार्यालयले जानकारी दिएको छ ।

आयोजनाअन्तर्गत म्याग्दीको दाना, पर्वतको खुर्कोट र बुटवलमा तीनओटा छुट्टाछुट्टै सबस्टेशन निर्माण हुनेछन् । आयोजनाको दाना-खुर्कोट प्रसारण लाइनमा २२०-१३२ केभी क्षमता रहेको विद्युत् प्राधिकरणले बताएको छ । दानादेखि खुर्कोटसम्म ५ सय मेगावाट र खुर्कोटदेखि बुटवलसम्मको प्रसारण लाइनमा १५ सय मेगावाट विद्युत् प्रसारण क्षमता रहेको आयोजना प्रमुख घोसले बताए ।

पर्वत, म्याग्दी र मुस्ताङमा करीब डेढ सय मेगावाटका आयोजना १ वर्षभित्र उत्पादन शुरू गर्ने तयारीमा छन् । पर्वतको मोदीमा २, म्याग्दीमा ३ र मुस्ताङको थापाखोलामा १ विद्युत् आयोजनाहरू उत्पादनको तयारीमा छन् । यी आयोजनाहरू छिट्टै सम्पन्न भए पनि राष्ट्रिय प्रसारणमा पठाउन कालीगण्डकी प्रसारण कोरिडोर नै कुर्नुपर्नेछ । निर्माणाधीन विद्युत् आयोजनाहरूका कारण पनि कोरिडोरको काम तोकिएभन्दा छिटो सक्न निर्माणपक्षलाई दबाव छ ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७४/०७/०२

तिहारका लागि विद्युत् आपूर्तिमा विशेष व्यवस्था

लक्ष्मीप्रसाद उपाध्याय

उज्यालोको पर्व मानिने तिहार र तराईको प्रमुख पर्व छठभरिमा देशभरि बिजुली आपूर्ति हुने भएको छ । अत्यधिक विद्युत् खपत हुने यी दुई पर्वभरिमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले बिजुली उपभोक्तालाई २४सै घण्टा बिजुली आपूर्ति गर्ने तयारी गरिरहेको बताएको छ । गत साल लक्ष्मीपूजाको दिनबाट उपत्यकाको लोडसेडिङ हटाउने गरिएको प्रयासले हालसम्म सफलता लिइरहेका बेला यो वर्षको तिहारबाट थप नयाँ सहरलाई लोडसेडिङमुक्त बनाउने योजना पनि बनाएको छ । उपत्यका लगायतका हाल पोखरा, चितवन, बुटवल, नेपालगञ्ज, धनगढी, विराटनगर लगायतका प्रमुख सहर लोडसेडिङमुक्त ठाउँ घोषणा भइसकेका छन् ।

प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रवल अधिकारीका अनुसार लक्ष्मीपूजाको दिन वर्षमै सबैभन्दा बढी बिजुली खपत हुने भएकाले यस वर्षको लक्ष्मीपूजाका दिनमा एक हजार ३५० मेगावाट बिजुलीको व्यवस्थापन गर्न प्राधिकरणले सबै तयारी पूरा गरिसकेको छ । लक्ष्मीपूजाको दिन औद्योगिक खपत शून्य बराबर भए पनि घरायसी प्रयोग अधिक हुने गर्छ ।

प्रवक्ता अधिकारीले बुधबार गोरखापत्रसँग भन्नुभयो, पोहोर साल लक्ष्मीपूजाको दिन एक हजार ४०० मेगावाट खपत भएको थियो, यो वर्ष औद्योगिक खपत पूर्ण रूपमा बन्द गरिने भएकाले एक हजार ३५० हुन सक्ने अनुमान गरी

बिजुली आपूर्ति व्यवस्थापनका लागि प्राधिकरणले तयारी गरिरहेको छ ।

यो वर्षको तिहारका लागि नेपालका आन्तरिक प्रणाली (नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र निजी क्षेत्रको उत्पादनबाट) करिब आठ सय मेगावाट व्यवस्थापन गर्ने र भारतबाट ४०० मेगावाटभन्दा बढी आयात गर्ने तयारी प्राधिकरणले गरेको छ ।

प्राधिकरणले ढल्केवर-मुजफ्फपुर प्रसारण लाइनबाट कम्तीमा १२५ मेगावाट ल्याउने गरी कार्य भइरहेको जनाएको छ । प्राधिकरणका अनुसार हाल यो प्रसारण लाइनबाट ८० मेगावाट आयात गरिँदै आएको छ । त्यसैगरी रक्सौल-परवानीपुर प्रसारण लाइनबाट १९० देखि २०० मेगावाटसम्म आयात गर्ने गरी प्राविधिक तयारी भइरहेको प्रवक्ता अधिकारीले जानकारी दिनुभयो ।

भारतको बिहार प्रदेशको नर्थ बिहार पावर डिष्ट्रिब्यूटर्स कम्पनीबाट पनि कम्तीमा ४० मेगावाट बिजुली आयात गरिने भएको छ । अरु नियमित रूपमा भारतबाट आयात गरिने बिजुलीलाई पनि निरन्तरता दिइने भएको छ ।

यता काठमाडौँ उपत्यकाका लागि तिहारका लागि मात्र भनेर ३५० मेगावाट नियमित आपूर्ति गरिने भएको छ ।

यद्यपि प्राधिकरणले उच्च विद्युत् खपत हुने उपकरण प्रयोग नगरिदिन सार्वजनिक अपिल पनि गरेको छ ।

प्रवक्ता अधिकारीले भन्नुभयो, प्राधिकरणले प्रसारण लाइन मर्मतसम्भार, ट्रान्सफर्मरको क्षमताको विकास, वितरण लाइनमा सुधार गरेको छ । निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धकलाई पावरहाउस प्रभावकारी रूपमा चलाउन आग्रह गरिएको छ ।

सवस्टेसनको क्षमता अभिवृद्धि र सुधार गर्ने कार्य पनि भएकाले हामी पूरै तयारीका साथ लागि रहेका छौँ ।

गत सालझैं यो वर्ष पनि तिहारमा सुरु गरिएको उज्यालो नेपाल अभियानलाई वर्षभरि निरन्तरता दिइने भएको छ ।

जसका लागि प्राधिकरणले अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन योजना निर्माण गरी काम भइरहेको

प्राधिकरणले दाबी गरेको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०७/०२

त्रिशूली ३ 'ए' टनेलको ब्रेकथु

कृष्ण थापा

किस्पाङ गाउँपालिका सिम्लेमा निर्माणाधीन ६० मेगावाट क्षमताको माथिल्लो त्रिशूली ३ 'ए' टनेलको ब्रेकथु भएको छ । असोज पहिलो साता ब्रेकथु भए पनि आधिकारीक रुपमा गत सातादेखि आवतजावत हुनेगरी टनेल बनेको आयोजनाले जनाएको छ ।

आयोजनाको बाँधस्थलदेखि विद्युत् गृहसम्म ४ हजार १ सय मिटरको सुरुङ निर्माण भएको हो । बाँधस्थल रसुवाको उत्तरगया गाउँपालिका २ सल्लेटारमा पर्छ भने पावरहाउस नुवाकोट किस्पाङ ५ सिम्लेमा पर्छ । आयोजनाको सबै संरचना भूमिगत छन् । आयोजनास्थल सदरमुकाम विदुरदेखि १९ किमि दूरीमा छ ।

आयोजना प्रमुख फणीन्द्र जोशीका अनुसार टनेलको ब्रेकथुरसँगै आयोजनाको ६५ प्रतिशत काम पूरा भएको छ । चिनियाँ र नेपाली कामदारले पावरहाउस निर्माण गरिरहेका छन् । हाल बाँधस्थलमा पानी थैग्राउने पोखरी र पर्खाल निर्माणको निर्माण कार्य भइरहेको छ । ठेकेदार कम्पनी गेजुवाले २० महिनामा सम्पन्न गर्ने गरी काम गरिरहेको आयोजना प्रमुख जोशीले बताए । 'यही रफ्तारमा काम भए २० महिनामै काम सकिनेछ,' उनले भने । भूकम्पपछि ठेकेदारलाई ३४ महिना म्याद थपिएको छ ।

आयोजनाको पावरहाउसदेखि बाँधस्थलसम्म सडकमा झरेको सुख्खा पहिरो हटाइसिएको छ । नेपाली सेनाले आयोजनास्थलको सडकमा खसेका पहिरो पन्छाएको हो । आयोजनाको पावरहाउस सिम्लेदेखि बाँधस्थल सल्लेटारसम्म दर्जन सुख्खा पहिरो खसेका थिए । ती पहिरो रोकथामका गर्न नेपाली सेनाले काम गरिरहेको छ । आयोजना निर्माणमा ७० चिनियाँ र ३२ नेपाली कामदार कार्यरत छन् । सन् २०१९ अप्रिल ३० सम्म ठेकेदार कम्पनी गेजुवाको काम सक्ने सहमति छ । आयोजना निर्माण मुख्य लगानीकर्ता चिनियाँ एक्जिम बैंकको २०१६ मा म्याद सकिएकामा पुनः म्याद थपिएको हो । इन्जिनियरिग प्रोक्चुरमेन्ट कन्स्ट्रक्सन (ईपीसी) मोडलमा ठेक्का सम्झौता भएको आयोजनाको लागत करिब १४ अर्ब रुपैयाँ छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/०७/०२

हेवाखोलाको शेयर विक्री प्रबन्धकमा सानिमा क्यापिटल

पाँचथर पावर कम्पनीले निर्माण गर्न लागेको हेवा खोला 'ए' जलविद्युत् आयोजनाको शेयर विक्री प्रबन्धकमा सानिमा क्यापिटल नियुक्त भएको छ । नियुक्तिसँगै जलविद्युत् आयोजनाले निष्कासनको तयारी गरेको २० लाख कित्ता साधारण शेयरको निष्कासन तथा विक्री प्रबन्धकको कार्य सानिमा क्यापिटलले गर्ने बताइएको छ । बुधवार आयोजित एक कार्यक्रमबीच सानिमा क्यापिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत मनीषनारायण जोशी तथा पाँचथर पावर कम्पनीका प्रबन्ध सञ्चालक पुष्पज्योति ढुङ्गानाले सोसम्बन्धी सहमतिपत्रमा हस्ताक्षर गरेका हुन् । परियोजनाको क्षमता १४ दशमलव ९ मेगावाट रहेको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०७/०३

दुई जलविद्युत् अन्तिम चरणमा

शाहीमान राई

यहाँ निर्माणाधीन दुई वटा ठूला जलविद्युत् आयोजना निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ । आउँदो मंसिरदेखि विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ काम भइरहेको आयोजनाले जनाएको छ ।

याङवरक र ताप्लेजुङ सिदिङवा गाउँपालिकाको सिमावर्ती कावेली खोलाबाट २५ मेगावाटको काबेली 'बि-१' जलविद्युत् आयोजना र फिदिम नगरपालिका र हिलिहाङ गाउँपालिकाको भारपाको सिमाना हेवाखोलाबाट २१ मेगावाट क्षमताको तल्लो हेवाखोला जलविद्युत् आयोजना अन्तिम चरणको निर्माण कार्य भइरहेको प्रवर्द्धक कम्पनीले जनाएका छन् ।

अरुण कावेली इनर्जी लिमिटेडको चार अर्ब रुपैयाँ लगानीमा दुई वर्षदेखि निर्माणाधीन कावेली 'बी-१' जलविद्युत् आयोजनाको ९० प्रतिशत निर्माण कार्य पूरा भइसकेको आयोजना प्रमुख इन्जिनियर हस्तमान राईले बताए । कावेली र इवाखोला दोभानमा बाँध निर्माण गरी याङवरक गाउँपालिकाको थर्पूदेखि हिलिहाङ गाउँपालिकाको नागीमा पर्ने मेची राजमार्गको गणेशचोकदेखि ८ किलोमिटर तल दाहालगाउँको पिपलटारसम्म ५ किलोमिटर पेन्सटक (फालामे) पाइपलाइन विस्तार, विद्युत्गृह निर्माण भइसकेको छ । विद्युत् गृहमा टर्वाइन, जेनेरेटर, गवर्नर लगायत आवश्यक उपकरण जडान पूरा भएपछि विद्युत् उत्पादन सुरु हुने राईले बताए ।

हिलिहाङ गाउँपालिकाको भारपा र फिदिम नगरपालिकाको सिमाना हेवा खोलाबाट निर्माणाधीन २१ किलोवाट क्षमताको तल्लो हेवाखोला जलविद्युत् आयोजनाले ८० प्रतिशत निर्माण कार्य पूरा गरेको जनाएको छ । गत साउनमा हेवाखोला र फेमेखोलाबाट आएको बाढी आयोजनाको सुरुङ्गभित्र प्रवेश गरेर आयोजनाको उपकरणसहित सर्बसाधारणको खेतबारी बगाएपछि निर्माण कार्यमा बाधा भएकोले केही समय ढिलो हुने सम्भावना रहेको आयोजनाका जनसम्पर्क अधिकृत श्याम अधिकारीले बताए ।

माउन्टेन हाइड्रोनेपाल प्रालिद्वारा प्रवर्द्धित चार अर्ब रुपैयाँ लगानीमा निर्माणाधीन हेवाखोला जलविद्युत् आयोजनाले ५ हजार ४ सय मिटर सुरुङ्गमार्ग, मुहानमा बाँध र विद्युत्गृह निर्माण गरिसकेको कम्पनीका अध्यक्ष तथा प्रबन्ध निर्देशक सिताराम तिमिल्सिनाले बताए । हेवाखोला जलविद्युत् आयोजनाले विद्युत् गृहमा टर्वाइन, जेनेरेटर, गवर्नर, उपकरण जडान लगायत अन्तिम चरणको निर्माण कार्य भइरहेको जनाएको छ ।

यी दुइवटा आयोजना पूरा भएपछि पाँचथरमा निजी क्षेत्रबाट विद्युत् उत्पादन क्षमता ६२ मेगावाट पुग्ने छ । पाँचथर पावर कम्पनीले गतवर्ष फागुनदेखि १५ मेगावाट क्षमताको हेवाखोला जलविद्युत् आयोजना संचालनमा ल्याएको छ । यसअघि याङनाम र नाङ्गीनको सीमा फेमेखोलाबाट विके हाइड्रोपावर कम्पनीले ९ सय ९५ किलोवाट क्षमताको जलविद्युत् उत्पादन गरी उपभोक्तालाई वितरण गरिसकेको छ ।

सरकारी स्वामित्वको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले सबैभन्दा पहिले ०३८ मा दुई वटा साना जलविद्युत् आयोजनाबाट करिब २ सय ५० किलोवाट क्षमताको विद्युत् उत्पादन गरी सदरमुकाम फिदिम बजारमा वितरण गरेको थियो । पाँचथरमा नवनिर्मित विद्युत् आयोजनाहरू संचालनमा आएपनि निर्माणाधीन १३२ केभि कावेली करिडोर प्रशारण आयोजना पूरा नभएसम्म राष्ट्रिय प्रशारणलाइनमा समावेश गर्न सकिदैन ।

पाँचथरमा विद्युत् प्राधिकरणले ३३ केभि प्रसारण लाइन मात्र विस्तार गरेको छ । कावेली करिडोर १३२ केभि प्रसारण लाइन आयोजना पूरा नभएसम्म निजी क्षेत्रकाट उत्पादित तल्लो हेवाखोला र कावेली बी-१ जलविद्युत् अयाोजना खेर जाने छन् ।

आउदो माघमा ताप्लेजुङ र पाँचथरको सीमा इवाखोलाबाट समेत अर्को रैराड हाइड्रोपावर कम्पनीले ९ मेगावाट क्षमताको इवाखोला जलविद्युत् आयोजना आउदो माघमा निर्माण पूरा गर्ने जनाएको छ । इवाखोला जलविद्युत् आयोजना ६० प्रतिशत निर्माण पूरा भइसकेको प्रवन्ध निर्देशक कुवेरमणि नेपालले बताए ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७४/०७/०६

उज्यालोसँगै फर्किएको आशा

विगत बितेको समयमात्र होइन, आजको आधार हो र भोलिका लक्ष्य पनि हो । विगत नसम्झी भोली सहज हुँदैन, बरु विगत बिर्सदा भोली अझै कठिन हुन सक्छ । एक वर्षअघि निर्वाचनहरू हुने नहुने अन्योल चरम नै थियो । सरकार परिवर्तनका तुषहरूले मुख्य राजनीतिक दलहरूमा अविश्वासका गहिरा खाडल थिए । आरोप प्रत्यारोपका पराहरूले मिडिया बजार मस्त थियो । यस्तैमा एक वर्षअघि नयाँ अनुभूति सम्भव भयो ।

तिहारको लक्ष्मीपूजामा पनि बिजुली बत्ती गएन अर्थात् विद्युत् कटौती (लोडसेडिङ) भएन । यो अचम्म र अविश्वसनीय चमत्कारजस्तै थियो । झण्डै दुई दशकपछि त्यस्तो अनुभूति र अवसर राजधानीवासीलाई आएको थियो । विद्युत् कटौतीको हैरानीमै वर्षौं बितेका थिए । अर्थतन्त्र त्यसैले तहसनहस थियो । त्यसैबेला तिहारलगत्तै राजधानी उपत्यकालाई विद्युत् कटौतीमुक्त गर्न सम्भव छ र हिउँदमा पनि विद्युत् कटौती हुँदैन भन्ने खबर आयो । खबरले झनै अचम्मै तुल्यायो । तत्काल पत्यार भने कमैलाई भयो । कमजोर आत्मविश्वासले होला सही कुरा पत्याउन पनि नेपालीलाई कठिन हुँदै गएको छ । सही कुरा सम्प्रेषण खास कडी थियो, कमैले बुझेका थिए । फूललाई गोबरहरूले छोप्ने नेपाली विडम्बना जताततै थियो, अझै छँदै छ । मुलुककै सार्वजनिक संस्थान नेपाल विद्युत् प्राधिकरण त्यसमा अपवाद हुने कुरा भएन । त्यहाँको कार्यकारीमा केही महिना अघिमात्र कुलमान घिसिङको पदस्थापना भएको थियो ।

चिलिमेबाट तत्कालीन ऊर्जामन्त्री राधा जवालीले अन्यायपूर्ण निर्णयले लगभग फाजिलमा बसेकै कारण घिसिङको चर्चा चुलिएकै थियो । चिलिमेलाई फूल र स्थानीयको अवसर बनाउन डम्बर नेपालीहरूमात्र थिएनन्, त्यहाँ कुलमानजस्ता कर्मामौरी पनि थिए । त्यसैले पनि राजधानी विद्युत् कटौतीमुक्त हुँदै छ भन्दा चासो अस्वाभाविक हुनु अन्यथा थिएन । लक्ष्मीपूजाकै दिन केही विश्वास राजधानीवासीले पाइसकेका थिए । धन्य, यो पटकको जस्तो मुसा पनि ट्रान्सफर्मरभित्र पसेनछ । मुसा पसेकै कारण विद्युत् भएर पनि यो पटकको लक्ष्मीपूजाको साँझ ७ बजेसम्म झण्डै सात घण्टा भक्तपुरवासी पीडित भए । तर, समयमै मुसाको क्षतिलाई यथावस्थामा ल्याउन सक्दा साँझ ७ बजेपछि भक्तपुरमा उज्यालो आउन सक्यो ।

विद्युत् प्राधिकरण कुशल प्राविधिक र व्यवस्थापनकै कारण मुसाको मार लामो खेप्न परेन । आशा गरौं, कुशलकर्मले मुलुकी मुसाको मारबाट राजनीति र अर्थतन्त्र पनि समयसँगै सफा हुँदै जानेछ । अविश्वास विश्वासमा बदलियो । मङ्सिर, पुसको चिसोमा पनि विद्युत् कटौती भएन । बरु विद्युत् कटौती नहुनेमा उपत्यकाका तीन सहरसँगै बनेपा र धुलिखेल समेटिए । भारतबाट थप बिजुली ल्याएसँगै बिस्तारै देशभरि विद्युत् कटौती न्यूनीकरण हुँदै मोफसलमा पनि बिजुलीको पहुँच पुऱ्याइयो । चैत, वैशाखसम्ममा विद्युत् पहुँच देशभरि पुग्यो । यो बिजुली आँलादाँला भएर प्राप्त भएको उपलब्धि थिएन ।

व्यवस्थापनको कार्यकुशलताबाट प्राप्त उपलब्धि थियो यो । विद्युत् चुहावटका पुरातन छिँड टालिएका थिए । विद्युत् चोरी गर्नेहरू कारबाही भोग्न थाले । कर्मचारी सङ्गठनहरू र तिनका आडमा कमल ओडेर घिउ खानेहरूको दिन बिस्तारै गए, अझै कतिपयको दिन जान बाँकी नै होला । कतिपय उद्योगहरूका लागि चोरीको बिजुलीमा विराम लाग्यो । प्राधिकरणको आय बढ्न थाल्यो । सरकार र दातृनिकायले बनाएको बिजुली बेचेर पनि घाटामा चलनुपर्ने संस्थाको नियति वास्तवमै नाजुक थियो । व्यवस्थापनका सही कदमले राजनीतिका रङ्गमा अल्मलिएका कतिपय कर्मचारीहरू विस्तारै होशमा आए । मुलुकका अन्य सार्वजनिक संस्थानका व्यवस्थापन, कर्मचारी अनि कथित ट्रेड युनियनहरूका लागि प्राधिकरणको यो उपलब्धि 'इन्टर्न' गर्ने थलो हो । मौका हो । तिनले असल अभ्सास भन्दै सिक्न विदेशको टिकट काट्नु जरुरी छैन ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको उपलब्धि केवल एउटा सार्वजनिक संस्थानको उपलब्धिमात्र थिएन । यो त राष्ट्रको भरोसा र समृद्धिको सपना देख्ने आधार थियो र हो पनि । उज्यालो फर्कनासाथ त्यसले मुलुकको अर्थतन्त्रको मुहारमा चमक ल्याइदियो । उद्योगधन्दा कलकारखाना चलन थाले ।

सहज ऊर्जाले राजनीति पनि तनावी भएन । ऊर्जा सङ्कटले देशका अर्थतन्त्र लामो समय बन्धक बनेकै हो । सामान्य गृहस्थदेखि राष्ट्रिय जीवन पनि तहसनहस बन्यो ऊर्जा अभाव र अव्यवस्थाले । उद्योग, कलकारखाना बन्द हुँदा लाखौं लाख नेपाली युवा बनिबुतो गर्न बिदेसिनुपऱ्यो । पर बसेर पनि हरेक युवाले मुलुकमा अहिले अवसर हेरिरहेको छ । राजनीति र पूर्वाधार ठीक हुँदासाथ ऊ देशमा आउँछ । कतिपय आइरहेका छन् । श्रम र लगानी सिञ्चन गरिरहेका छन् ।

केही सफलतामै बेइमानको बजार कम भएको छैन, होइन । इमान बिरालाकोटी थियो, छँदै छ । ऊर्जा सङ्कट ल्याउन बेइमानहरूको भूमिका थियो, खोजी गर्ने कष्ट गरिएन । इन्भर्टरको व्यापार मौलाउनेहरू थिए । विद्युत् कटौतीले सफलता पाइरहेका बेला पोहोर पनि इन्भर्टरका देशी र विदेशी दलाल व्यापारीहरू शक्तिपीठका घरघर चहारिरहेका समाचार पनि नआएको थिएन । अझै तिनले के विश्राम लिएका होलान् र ? जरुरी छ खबरदारीको । तिनले प्राधिकरणका कतिपय नाफाखोर कर्मचारी र अधिकारीकै बलमा वर्षाँदेखि कर्तुत गर्दै आइरहेका थिए, स्पष्टै भयो तर कतिपय बेइमानहरू कारबाहीमा परेनन् । हरियो घाँसका पानी साँपजस्तै तिनका काला कर्तुत सार्वजनिक भएनन् । कतिपय मौका खोज्दै होलान् तर प्राधिकरणका कतिपय सञ्चालक भने कारबाहीमा परे । पदबाट हात धुनुपऱ्यो । न्यायालयले पनि तिनलाई तह लगायो ।

हो, उज्यालो फर्किएकाले नै हो, गत आर्थिक वर्षमा मुलुकको आर्थिक वृद्धिदर ६.९ प्रतिशत भयो । यो दुई दशकपछिकै उच्च आर्थिक वृद्धिदर थियो । मुलुकको विकास निर्माणमा कुनै चमत्कार नभएर पनि मुलुकको उच्च आर्थिक वृद्धिको थालनी भयो तर निरन्तरता कठिन छ भन्ने अहिले आउन थालेको सूचकले पनि सङ्केत गर्छ । अर्थतन्त्रको उकसँदो मुहारका लागि सबैभन्दा मुख्य भूमिका विद्युत् कटौतीको थियो । ऊर्जा पहुँचले डिजेल इन्धनको खपत घट्यो । उद्योग र सेवा क्षेत्रमा राम्रो उपलब्धि हासिल भयो । अर्थतन्त्रमा फेरिएको मुहारले राजनीतिक वातावरणलाई पनि सकारात्मक दिशामा अग्रसर

गरायो । तनावमुक्त अर्थतन्त्रले राजनीतिलाई पनि आधार दिन्छ । त्यसैले पनि हुन सक्छ, जटिल बनेको स्थानीय निर्वाचन असाध्य आरोह-अवरोहबीच पनि सम्भव भयो । संविधान कार्यान्वयनको देखिने प्रस्थानबिन्दु थियो त्यो ।

स्थानीय निर्वाचन तीन चरणमा सम्पन्न हुनु सजिलो पक्कै भएन । सरकार परिवर्तनदेखि संविधान संशोधनसम्मको कार्यसूचीको नागबेली यात्राभिन्न स्थानीय निर्वाचन सम्भव भएको वास्तविकता चाँडै भुल्न मिल्दैन । वैशाख, असार र असोजसम्मका तीन चरणका स्थानीय निर्वाचनले आसन्न प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभाको निर्वाचन सम्भव गराउँदै छ । संविधान संशोधन असफल भए पनि त्यसले राजनीतिक गन्तव्य सफल बनायो । मधेशमा असन्तुष्ट नागरिकलाई राष्ट्रिय मूलधारमा समेट्न सक्त्यो । राष्ट्रिय जनता पार्टी (राजपा) नेपाललाई स्थानीय निर्वाचनमा सहभागी गराउँदा प्रदेश २ को निर्वाचनमात्रै सम्भव भएन, राष्ट्रिय निर्वाचन सम्भव भए, हुँदै छ ।

अहिले हिमाली ३२ जिल्लाको निर्वाचन प्रक्रिया थालनी भइसकेको छ । तिहारको रमझम र छठका झटपट तयारी भइरहँदा ३२ जिल्लामा मनोनयन भएको छ । यो बीचमा जस्तासुकै राजनीतिक आँधीबेहरी आए पनि मुलुकले राष्ट्रिय गन्तव्य हासिल गर्दै जाने विश्वास बढेको छ । निर्वाचनमा जति नै अविश्वास पैदा गरे पनि अब सम्भव हुँदै छ । राजनीतिक समीकरणबाट मूल राष्ट्रिय गन्तव्य तलमाथि परेको छैन र पर्ने पनि छैन भन्ने स्पष्ट सङ्केत मिलेको छ । देश सङ्घीयतामा गइसकेको छ र प्रदेश निर्वाचनपछि आउने संरचनाले सङ्घीयतालाई पूर्णतासँगै आर्थिक विकासको बाटो खुल्नेछ ।

यथार्थमा यतिमात्रै उज्यालोको अर्थ होइन । अब ४५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोसी आउँछ । अरु पाइपलाइनका विद्युत् आयोजनाहरू बन्दै छन् । ऊर्जामा राष्ट्रिय लगानी बढ्दै छ तर माथिल्लो कर्णाली र अरुणजस्ता आयोजनामा भारतीय कम्पनीको काममा तीव्रता आउन सकेको छैन । सीमापारिबाट ल्याएको बिजुलीलाई न्यूनीकरण गर्दै ऊर्जामा आत्मनिर्भर मूल कार्यसूची हो । वरपरको दबाब र प्रभाव होइन अनि आस र त्रासमा होइन, आफ्नै कार्यसूचीबाट निर्देशित हुँदै अगाडि बढ्ने आधार निर्माण गर्दै अगाडि बढ्नु जरुरी छ । त्यही नै मुलुकको समृद्धि छ र छ नेपालीको भाग्य-भविष्य ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/०७/०६

तल्लो सेतीको क्षमता १०५ मेगावाट पुर्याइयो

१ सय ४० मेगावाटको माथिल्लो सेती जलविद्युत आयोजना निर्माण अघि बढाएको तनहुँ हाइड्रो पावर लिमिटेडले अध्ययन गर्न लागेको तल्लो सेतीको क्षमता बढाएर १ सय ५ मेगावाट पुर्याइएको छ । कम्पनीले यसअघि ९२ मेगावाट क्षमतामा अध्ययन अनुमतिपत्र लिन विद्युत विकास विभागमा आवेदन दिएको थियो । हाइड्रोलोजी र 'टोपो म्याप' का आधारमा क्षमता बढाइएको कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक प्रदीपकुमार थिकेले बताए ।

गण्डकी नदी बेसिनको गुरुयोजनामा आयोजनाको क्षमता १ सय २७ मेगावाट उल्लेख छ । सरकारले सोही क्षमतामा अध्ययन तथा निर्माण गर्न कम्पनीलाई सुझाव दिएको छ । 'विस्तृत आयोजना अध्ययन (डिपिआर) पछि मात्र क्षमता कति पुग्छ भन्ने यकिन हुन्छ,' थिकेले भने ।

विभागमा आवश्यक सबै कागजात पेस गरेकाले केही दिनभित्रै अनुमतिपत्र जारी हुने उनले बताए । आयोजना तनहुँको छिपछिपे, धरमपानी र कोटामा पर्छ । कम्पनीले गत असार ६ गते अनुमतिपत्र लिन विभागमा आवेदन दिएको थियो ।

माथिल्लो सेतीको विद्युतगृह हुँदै टेलरेस (पानी निकास सुरुङ) बाट निस्केको पानी उपयोग गरी आयोजना निर्माण हुनेछ । माथिल्लो सेतीको लागत महँगो भएकाले क्यासकेडका रूपमा तल्लो सेती निर्माण गर्दा लागत कम हुने कम्पनीको तर्क छ ।

कम्पनीका अनुसार आयोजनाको रिटर्न अन इक्विटी (स्वपूँजीमा गरेको लगानीको प्रतिफल) करिब २० प्रतिशत हुनेछ । यसो हुँदा माथिल्लो सेतीको महँगो लागत पनि यसले समेट्न सक्छ ।

कम्पनीले आयोजनामा स्थानीयका लागि सेयरसमेत छुट्ट्याउने तयारी गरेको छ । 'माथिल्लो सेतीमा दातृ निकायको ऋण छ, यसमा स्थानीयलाई सेयर दिन सकिएन,' थिकेले भने, 'तल्लोमा सेयरको व्यवस्था हुन्छ ।'

माथिल्लो सेतीको टेलरेसभन्दा तल निजी कम्पनीले अनुमतिपत्र लिएको थियो । तर, त्यो खारेज भएपछि आयोजना सरकारको बास्केटमा आएको थियो । बास्केटमा राख्दा तनहुँ हाइड्रो यो आयोजना निर्माण गर्न इच्छुक देखिए अनुमति दिने निर्णय भएको थियो ।

माथिल्लो सेतीको वातावरणीय प्रतिवेदन स्वीकृत

जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयले माथिल्लो सेतीको पूरक वातावरणीय अध्ययन (सप्लिमेन्ट्री इआइए) स्वीकृत गरेको छ ।

तनहुँ हाइड्रो पावरसँग यसअघि १ सय २७ मेगावाटको मात्र उत्पादन अनुमतिपत्र थियो । कम्पनीले आयोजनको थप अध्ययन गरी क्षमता १ सय ४० मेगावाट पुर्याएको थियो । तर, अनुमतिपत्र भने पुरानै क्षमताको थियो ।

अध्ययनअनुसार क्षमताको अनुमतिपत्र लिन पूरक वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्छ । अध्ययन सकेर कम्पनीले मन्त्रालयमा विवरण पेस गरेको थियो । प्रतिवेदन स्वीकृत भएकाले कम्पनीले अब १ सय ४० मेगावाटकै अनुमति पाउनेछ । आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरेर केही समयमै अनुमति लिने तयारी भइरहेको थिकेले बताए ।

आयोजनाको ठेक्का प्रक्रियामा भने ढिलाइ भइरहेको छ । एसियाली विकास बैंक (एडिबी) र जापान अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग (जाइका) ले ठेक्का प्रक्रियामा सहभागी कम्पनीका विषयमा अन्तिम स्वीकृत दिन ढिलाइ गर्दा काम अघि बढ्न सकेको छैन ।

कम्पनीले तीन महिनाअघि नै सबै विवरणसहितको कागजात एडिबी र जाइका पठाएको थियो । मंसिरदेखि आयोजनाको निर्माण सुरु गर्ने योजना रहे पनि अन्तिम स्वीकृत नआउँदा निर्माण तालिका प्रभावित हुने भएको छ

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०१४/०९/०६

बेचिदै गएका खोला

कालीगण्डकी ए ले पूर्ण उत्पादन सुरु गरेको तीन वर्षसम्म नेपालमा बिजुली 'जगेडा' थियो । त्यतिबेला नेपालले भारतलाई बिजुली बेचन प्रस्ताव गरेको थियो । भारतले प्रतियुनिट २ रुपैयाँ ४० पैसा (भारु) दिने भएपछि कुरो मिलेको थिएन र नेपालले पहिलो वर्ष ८० करोड र दोस्रो र तेस्रो वर्ष क्रमशः ६० करोड युनिट बिजुली 'खेर' फाल्यो । तत्कालीन जलस्रोत मन्त्रीले वर्षायाममा खेर जाने यस्तो बिजुली यहीं खपत गर्नुपर्छ भनेर 'मौसमी महसुल' का लागि महसुल निर्धारण आयोगमा प्रस्ताव गरेका थिए ।

प्राधिकरणले ६० करोड युनिट वर्षायाममा एकसाथ खपत गर्न सकिंदैन, उल्टै ट्रान्सफरमर पगलन्छन् र पड्कन्छन् भनेर आयोगले वास्तै गरेन । उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयन भएको भए केही वर्षका लागि जगेडा बिजुली खपत हुन्थ्यो होला । त्यतिमात्र होइन, एउटा पद्धति र प्रणालीलाई सन्तुलित राख्न कोसेढुंगो सावित हुन्थ्यो । परम्परागत मानसिकता र धारणा भएका ऊर्जा क्षेत्रबाटै निवृत्त व्यक्तिहरु आयोगमा रहेकाले नयाँ कार्य हुन पाएन । यसको असर अबका दिनहरुमा पर्दै जानेछ ।

माथिल्लो तामाकोसी (४५६ मेगावाट) लगायतका स्वदेशका निजी र सार्वजनिक क्षेत्रबाट करिब २०० मेगावाट बिजुली उत्पादन हुँदैछ । तर विडम्बना के छ भने यी उत्पादनहरुले हिउँदको माग धान्न सक्दैनन् भने वर्षायाममा चाहिने भन्दा बढी उत्पादन हुन्छ र 'जगेडा' रहन्छ । प्राधिकरणलाई सम्भावित जगेडा बिजुली अहिलेदेखि नै टाउको दुखाइको विषय भइसकेको छ । उसले खेर जाने विद्युत् विद्युतीय सवारी साधनमार्फत उपयोग गर्ने सोच बनाइरहेको छ । वर्षायाममा बिजुली सस्तो र हिउँदमा केही महँगो हुने गरी तयार पारिएको प्रस्ताव कार्यान्वयन हुन पाएको भए २०५९ सालदेखि नै बिजुली कम उत्पादन हुने समयमा कम खपत गर्ने बानी बसिसकेको हुन्थ्यो ।

यसले प्रणालीमा सन्तुलन कायम भई लोडसेडिङ व्यवस्थापन सहज हुने थियो । यसपालिको हिउँदमा बिजुलीको माग र आपूर्ति (भारतबाट आयातीतसमेत) करिब-करिब बराबर हुने भएकाले विगतका वर्षहरुमा जस्तो उल्लेखनीय लोडसेडिङ नहोला तर प्रणालीलाई स्थिर राख्नै कार्य भने चुनौतिपूर्ण देखिन्छ । कदाचित् कुनै विद्युत्गृह अनिवार्य मर्मतका लागि बन्द गर्नुपर्‍यो वा बिग्रेमा एकाध घण्टा लोडसेडिङ हुने अवस्था छ । लोडसेडिङ नहुँदा 'हामीले लोडसेडिङ गरेनौं' भनेर ऊर्जा मन्त्रीहरुले छाती फुलाएर भन्न पाउँछन् ।

यस्तो गर्व भित्रको पीडा भने अर्कै छ । यसपालिको डिसेम्बर महिनाभित्र ढल्केबर सवस्टेशन पूरा हुने निर्धारित योजना असफल हुँदा भारतबाट थप बिजुली ल्याउन नपाएर लोडसेडिङ हुने पो हो कि भन्ने पिरलो छ । अन्य नाकामा उल्लेखनीय परिमाणमा बिजुली ल्याउने प्रसारण लाइन छैन । नेपालको लोडसेडिङ कम गर्न भारतीय बिजुलीको हिस्सा करिब ३६ प्रतिशत छ । यो परिमाण बढ्दो छ ।

झन्डै १२ अर्ब रुपैयाँ बराबरको बिजुली आयात हुने गरेको छ । यो क्रम २०६२ सालदेखि निरन्तर छ र आगामी अझ कयौं वर्षसम्म पनि जारी रहने छाँटकाँट देखिएको छ । भारतीय बिजुली विस्थापित गरी

स्वदेशी उपयोगमा राज्यको ध्यान छैन । सरकारमा बस्नेहरु भारतीय बिजुलीको बढ्दो आयातमा गौरव गर्छन् । उनीहरुको दिमागमा लोडसेडिड अन्त्य भनेकै भारतीय बिजुलीबाट हो भन्ने छ । यो मानसिकताबाट मुक्त नभएसम्म अन्य धेरै कुराहरुमाजस्तै भारतीय बिजुलीमा नेपाल दीर्घकालसम्म निर्भर रहिरहनेछ ।

प्रणाली चलाउने, पढेका, देखेका, जानेका र बुझेकाहरुलाई थाहा छ कि जलाशययुक्त बिजुली नभई नेपालको लोडसेडिड दीर्घकालीन रुपमा अन्त्य हुँदैन भन्ने । तर उनीहरु सम्भाव्य आयोजनाको पहिचान, विस्तृत अध्ययन र वित्तीय बन्दोबस्ती त परै जाओस् आयोजनाको अध्ययनमा समेत रुचि राख्दैनन् । विद्युत् प्राधिकरणको विकल्प छैन किन कि राज्यले अर्को समानान्तर संस्था खडा गर्न सक्दैन र विकल्पमा निजी क्षेत्र आउन सक्दैन । प्राधिकरणमा सुशासन कायम गर्ने हो भने यो संस्था विश्वकै एक उत्कृष्टमध्येको सिकाइको केन्द्र बन्न सक्छ । यसको सफल सञ्चालन कसरी गर्नुपर्छ भन्ने उदाहरण त गत वर्षको भदौ अन्त्यतिर जिम्मेवारी पाएका कुलमान घिसिङले देखाइसके ।

प्राधिकरण सञ्चालक समितिमा व्यावसायिक, उच्च नैतिकता भएका र प्रतिष्ठित व्यक्तिहरुलाई ल्याउने र राजनीतिक हस्तक्षेपमुक्त वातावरण तयार पार्ने हो भने देशका रणनीतिक महत्वका आयोजनाहरु यही निकायले पार लगाउन सक्छ । तर १४ मेगावाटको कुलेखानी, ३० मेगावाटको चमेलिया जस्ता आयोजनाहरुमा आधा दर्जनभन्दा बढी नियामक निकायहरु हावी हुनु र ऊर्जा मन्त्रीको प्रत्यक्ष स्वार्थ जोडिनले समयमा निर्माण सम्पन्न हुन सकेका छैनन् ।

राजनीतिक हस्तक्षेपले प्राधिकरण कतिसम्म थला पर्छ भन्ने उदाहरण ऊर्जा मन्त्रीले ल्याउने सञ्चालक समितिका सदस्य हेरे पुग्छ । उनीहरुसित खासै भिजन र एजेन्डा नै हुँदैनन् । मन्त्रीको स्वार्थमात्र पूरा गर्ने, मन्त्रीले नचाहेको एजेन्डा रोक्न र चाहेको पारित गराउनेमा मात्र उनीहरुको ध्यान केन्द्रित हुन्छ ।

भारतीय बिजुली आयातले क्षणिक राहत देला, तर दीर्घकालमा मुलुकलाई कंगाल बनाइदिन्छ भन्ने तथ्यको उपेक्षा गरिएको छ । प्राधिकरणलाई गम्भीर र बृहत् जलाशययुक्त आयोजनाको जिम्मेवारीबाट जसरी विमुख गरियो, ऊर्जा क्षेत्रको कालोदिन त्यहीबाट सुरु भएको मान्न सकिन्छ । प्राधिकरणले अध्ययन गरिरहेको बूढीगण्डकी खोसेर विकास समिति बनाइयो ।

विकास समितिले बडो मेहेनत गरेर अध्ययन पूरा गरेपछि नेपालमा काम गर्न नसक्ने प्रमाणित भइसकेको कम्पनीलाई कमीसनको लोभमा ठेक्का दिइयो । अध्ययन पूरा भएको झन्डै दुई वर्ष पूरा भइसकेको छ ।

ऊर्जा मन्त्रालयमा गतिलो नेतृत्व भएको भए बूढीगण्डकीको वित्तीय बन्दोबस्तीको विषय टुंगो लागि सक्थ्यो । अहिले आएर यो आयोजना अलपत्र परेको छ । बूढीगण्डकीबाहेक अरु जलाशययुक्त आयोजना अध्ययन नै भएको छैन ।

अध्ययन गर्न लागेको नलसिंहगाडमा अख्तियारले सबै काम रोकिदिएको छ । पहिलोपटक फाइल लगेर 'केही छैन' भनेर फिर्ता भएको नलसिंहगाडमा अख्तियारको नेतृत्व परिवर्तन हुनासाथ 'अनियमितता भएको आशंका' मा मुद्दा चलाइयो । अनियमितता गर्नेले उन्मुक्ति पाउनु हुँदैन, तर कामै रोक्नु भने गम्भीर कुरा हो । यस्तो दोहोरो मापदण्डले पनि ऊर्जाक्षेत्रलाई अधोगतिमा पुर्‍याएको छ ।

यस्तै दोहोरो मापदण्ड अहिलेका ऊर्जा सचिवले आयोजनाका लाइसेन्स वितरण गर्दा देखाएका छन् । काबेली ए र हेवा डुब्छ भनेर ७६२ मेगावाटको तमोरलाई लाइसेन्स नदिएका ऊर्जा सचिवले राष्ट्रलाई समृद्ध तुल्याउने र पछिल्लो सन्ततिसम्मका लागि नभई नहुने १०८०० मेगावाटको कर्णाली चिसापानीजस्तो आयोजना ध्वस्त पार्ने गरी दुईवटा लाइसेन्स 'निजी क्षेत्र' लाई दिए । ऊर्जा सचिवले ६८८ मेगावाटको बेतान कर्णाली र ४२६ मेगावाटको फुकोट कर्णाली दिंदा १०८०० मेगावाटको कर्णाली चिसापानी डुब्ने कुरालाई नजरअन्दाज गरे । कर्णाली चिसापानी हाललाई अप्ठेरो होला, तर भविष्यको निम्ति अत्यावश्यक हो । विद्युत् नीति र स्वयं ऊर्जा मन्त्रालयले पारित गरेको जलविद्युत् आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशकाविपरीत यी दुई कर्णाली (बेतान र फुकोट) को लाइसेन्स जारी भएको छ । विद्युत् ऐनले लाइसेन्स दिने अधिकार सचिवलाई दिएको छ भन्दैमा मुलुकलाई दीर्घकालीन रुपमा गम्भीर असर पर्ने निर्णय गरिनु हुँदैन । यहाँसम्म कि चिलिमे (२२ मेगावाट) ले निर्माण गर्ने परिकल्पना गरेको र योजनासमेत बनाइसकेको लाडटाड जलाशययुक्त आयोजना पनि निजी क्षेत्रलाई दिइयो । दलालले लाइसेन्स हात पाएँ, अनि त्यसले विदेशीलाई बेच्छ । त्यो विदेशीले विश्व बैंक, आइएफसीजस्ता निकायलाई हुलेर महँगो पर्नेगरी डलरमा विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) का लागि दवाब दिन्छ । सुपर सिक्स अन्तर्गतको तल्लो सोलु (८२ मेगावाट), माथिल्लो त्रिशुली १ (२१६ मेगावाट) यो प्रवृत्तिका ज्वलन्त उदाहरण हुन् । विदेशीले भन्दैमा डलरमै दिने, ऐनमा प्रावधान नभएको आयोजना विकास सम्झौता (पीडीए) गरिदिने र उनीहरूले भनेजसरी गरिदिने चलन छ ।

स्वदेशका प्रवर्द्धकलाई प्रोत्साहित नगर्ने तर विदेशीलाई दिन पाएसम्म नेता र सचिव रमाउने गर्छन् । नेपालको निजी क्षेत्रले ३०० मेगावाटको जलाशययुक्त आयोजना बनाउन सक्दैनन् र दिइएको लाइसेन्स विदेशीलाई बेचिन्छ भन्ने कुरो ऊर्जा सचिवहरूलाई थाहा छ । तर यसैमा उनीहरू रमाइरहेका छन् । नेपालको सन्दर्भमा विदेशीलाई आयोजनाको लाइसेन्स दिनु, हालको अवस्थामा, कि महँगो डलरमा पीपीए गराउनु हो कि होल्ड गर्नु हो ।

माथिल्लो कर्णाली, पश्चिम सेती सेता यसका प्रतिनिधि हुन् । प्राधिकरणले ज्यान फालेर लिन चाहेको तमोर (बूढीगण्डकीको भन्दा लागत आधा लागत हुने र ऊर्जा बराबर उत्पादन हुने) मा कुनै विदेशीले चासो दिएको भए हाम्रा नेता र सचिवहरूले दिलाएरै छाड्थे । गुरुयोजनामा परेका आयोजना धमाधम काट्टै थोरै क्षमतामा जारी गर्दै जाने हो भने नेपालले छाती फुलाएर भन्ने गरेको ८३ हजार मेगावाट इतिहासमा सीमित हुनेछ । गुरुयोजनाले सबैभन्दा उत्कृष्ट भनेर पहिचान गरिसकेपछि त्यसको अस्तित्व कुनै हालतमा समाप्त पार्नु हुँदैनथ्यो । बेथान र फुकोटले कर्णाली चिसापानीलाई समाप्त परिदिएको छ भने काबेली र हेवाले तमोरलाई । यसरी एकपछि अर्काे गर्दै नेपालका सम्भाव्य र गौरव गर्न लायक खोलानाला बेचिदै गए र यो क्रम जारी छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/०७/०७

कुलेखानी तेस्रोबाट यथाशीघ्र उत्पादन कार्य शुरु गर्न निर्देशन

भानुभक्त आचार्य

उपप्रधान तथा ऊर्जा मन्त्री कमल थापाले निर्माणाधीन कुलेखानी तेस्रोको निर्माण कार्य चाँडै सम्पन्न गरेर उत्पादन शुरु गर्न निर्देशन दिएका छन् । ऊर्जामन्त्री भएपछि पहिलोपटक गृहजिल्ला मकवानपुर आएका थापाले कुलेखानी तेस्रोको उत्पादन गृहमा पुगेर निर्माण कार्य चाँडै सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएका हुन् । उत्पादन कार्य यथाशीघ्र शुरु गर्न निर्देशन दिँदै मन्त्री थापाले मुलुकको एकमात्र जलाशययुक्त विद्युत उत्पादन केन्द्रले प्राधिकरणको पावर व्याकअपको रूपमा महत्वपूर्ण काम गरिरहेको बताए ।

उपप्रधानमन्त्री थापासँगै ऊर्जा सचिव अनुपकुमार उपाध्याय र नेपाल विद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले मङ्गलवार मकवानपुरको भैंसे (सानुटार) मा रहेको निर्माणाधीन कुलेखानी तेस्रो जलविद्युत आयोजनाको अनुगमन गरेका हुन् । घिसिङले आयोजनाको ढिलासुस्तीप्रति चिन्ता व्यक्त गर्दै अब कुनैपनि हालतमा निर्माण कार्यका लागि म्याद थप नहुने बताए ।

तत्कालीन ऊर्जामन्त्री जनार्दन शर्माले गत साउनभित्र कुलेखानी तेस्रोमा विद्युत उत्पादन गर्ने गरी दिन रात काम गर्न निर्देशन दिएका थिए । तत्कालीन प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल, ऊर्जामन्त्री शर्मा र कार्यकारी निर्देशक घिसिङले कुलेखानी तेस्रोबाट विद्युत उत्पादन गर्नका लागि सबै विकल्पमा छलफल गर्न आफूहरू तयार रहेकोसमेत बताएका थिए । तरपनि निर्माण सम्पन्न हुन सकेको छैन । अनुगमनको क्रममा कुलेखानी तेस्रोको काम निरन्तर अघि बढाउँदै चाँडोभन्दा चाँडो सम्पन्न गर्न आयोजनाका पदाधिकारीलाई निर्देशन दिइएको हो ।

गृह जिल्लामा आयोजना गरिएको स्वागत कार्यक्रममा सहभागी हुन हेटौँडा आईपुगेका राप्रपा अध्यक्षसमेत रहेका ऊर्जामन्त्री थापाले देशलाई लोडसेडिङमुक्त राख्नमा कुलेखानीको ठूलो योगदान रहेको बताए ।

१४ मेगावाटको कुलेखानी तेस्रो सन् २०१२ को डिसेम्बरमा उत्पादन शुरु गर्ने तयारीसहित २००९ मा निर्माण कार्य थालिएको थियो । निर्धारित समयभन्दा ५ वर्ष ढिलाई भएको कुलेखानी तेस्रोको लागत पनि दोब्बर बढेको छ ।

श्रोत: काब्लिपुर, २०७४/०७/०९

माथिल्लो कर्णालीमा अझै अन्योल

प्रकाश अधिकारी

माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजनाले अझैसम्म जग्गा प्राप्ति गर्न सकेको छैन । जग्गा प्राप्त नहुँदा आयोजना सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने लगानी जुट्न सकेको छैन । जग्गा प्राप्तिमा ढिलाइ हुनुमा सरकार र विकासकर्ता कम्पनी 'जीएमआर' को पनि हेलचक्कुर्याइँ रहेको देखिएको छ । यी दुईले आयोजना शीघ्र सञ्चालन गर्ने वातावरणसम्म बनाउन नसकेको स्थानीयवासीको आरोप छ । उत्पादन कम्पनी तथा प्रसारण कम्पनीले वित्तीय समापन र निर्माणपूर्वका प्रारम्भिक कार्य पूरा गर्न सकेका छैनन् ।

०१४ सेप्टेम्बर १९ मा तत्कालीन प्रधानमन्त्री सुशील कोइराला र भारतीय गृहमन्त्री राजनाथ सिंहको उपस्थितिमा राजधानीमा परियोजना विकास सम्झौता (पीडीए) भएको थियो । त्यसमा आयोजनाका लागि आवश्यक जग्गा २४ महिनाभित्र उपलब्ध गराउनुपर्ने उल्लेख थियो । तर, सरकारले सम्झौता भएको एक वर्षपछि वन क्षेत्रको जग्गा हस्तान्तरण गरेपनि १० हेक्टर निजी जग्गा आयोजनाले अझै पाउन सकेको छैन । यसले जग्गा अधिग्रहण प्रक्रियामै असर पुगेको छ ।

अछामको विशेष नापी टोलीले जग्गाको नक्सा बनाउने, फिल्डबुक तयार पार्ने काम गरे पनि नापी कार्यालयको ढिलाइले भैरवस्थानमा १० हेक्टर जग्गा दर्ता हुन बाँकी छ । 'जग्गाको निकास छिटो दिनुपर्‍यो भनेर सरकारलाई पटकपटक घघच्याइरहेका छौं,' जीएमआरका एक अधिकारीले भने, 'जग्गा अधिग्रहण हुन नसक्दा बैंकिङ प्रक्रिया पनि अघि बढ्न सकेको छैन । फाइनान्सियल क्लोजिङको समय त्यतिकै गुज्रियो ।' भारतीय कम्पनी जीएमआरले ९ सय मेगावाटको यस आयोजनामा लगानी गर्न वित्तीय साझेदारहरू खोजिरहेको छ ।

सरकारका तर्फबाट लगानी बोर्डले आयोजना कार्यान्वयनको जिम्मा पाएको छ । बोर्डको अध्यक्ष प्रधानमन्त्री हुने व्यवस्था छ । छोटोछोटो समयमा प्रधानमन्त्री फेरबदल भइरहँदा बोर्डलाई नीतिगत निर्णय गर्नसमेत झमेला हुने गरेको छ । 'पीडीए भएयता चार प्रधानमन्त्री फेरिसके । सरकार गठनमा अनावश्यक समय बिन्दोरहेछ,' बोर्ड स्रोतले भन्यो, 'नयाँ प्रधानमन्त्री/मन्त्रीहरूलाई एजेन्डा बुझाउनै समय लाग्ने हुँदा सोचेअनुसार प्रगति हुन सकेन ।' बोर्डमा अर्थ, उद्योग, वन तथा भूसंरक्षण, ऊर्जा र सिँचाइमन्त्रीका साथै योजना आयोगका उपाध्यक्ष सदस्य हुने प्रावधान छ । अगस्ट २ मा बसेको लगानी बोर्डको २४ औं बैठकले वन क्षेत्रको जग्गा प्राप्तिसम्बन्धी कानुनी जटिलता टुंग्याए पनि निजी जग्गा प्राप्तिमा भने समस्या कायमै छ । सुरुङ, बाँध, पावरहाउस निर्माणका लागि अछाम र दैलेखको २३५ हेक्टर वन क्षेत्र प्रयोग हुनेछ । नापी कार्यालय अछामले दर्तामा ढिलाइ गरेको जीएमआरको आरोप छ ।

उत्पादनका लागि दुई वर्ष र प्रसारणका लागि चार वर्षभित्र वित्तीय स्रोत जुटाउनुपर्ने सम्झौतामा उल्लेख छ । प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाहरू सम्मिलित माथिल्लो कर्णाली आयोजना सरोकार समितिले मुआब्जा वितरण, पुनःस्थापना तथा पुनर्वास योजनामा ढिलाइ भइरहेको बताएको छ । 'मुआब्जा वितरण पनि धेरै ढिला भइरहेको छ । कम्पनी सरकारले ढिला गर्‍यो मात्रै भन्छ,' संयोजक बमबहादुर बीसीले भने, 'हामी प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दा उहिल्यैदेखि जग्गा दिन तयार छौं । कम्पनीले विलम्ब गरिरहेको छ ।' स्थानीय लाभ बाँडफाँट, ग्रामीण विद्युतीकरण योजना अझै सञ्चालन हुन सकेको छैन । आयोजना निकै सुस्त गतिले अघि बढ्दा स्थानीयस्तरमा अन्योल बढेको छ । 'जग्गा बिक्री गर्न, रोजगारी पाउने आशामा बसेकाहरू निराश छन् । मुआब्जा पनि किस्ताकिस्तामा दिन थालिएको छ,' बीसीले भने ।

जीएमआरका हेड कन्ट्रक्सन केके शर्माले सरकारले शान्ति सुरक्षा भरपर्दो व्यवस्था मिलाउन नसक्दा तोकिएको समयमा काम पूरा गर्न नसकेको बताए । ‘फिल्डमा काम गर्न गाह्रो छ । डराइडराई काम गर्नुपर्ने अवस्था छ,’ उनले भने, ‘बाटोमै ढुंगामुढा प्रहार गरिन्छ ।’ सरकारले उपर्युक्त वातावरण बनाउन सके आफूहरूबाट आयोजना निर्माणमा कुनै ढिलासुस्ती नहुने प्रस्ट पारे । पछिल्लो समय जग्गा प्राप्तिमा ढिलाइ भइरहेको बताए । ‘आयोजनाको नाममा जग्गा नहुँदा बैंकिङ प्रक्रिया अघि बढ्न सकेको छैन,’ उनले भने । प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाले यस्तै कछुवा गतिमा आयोजना अघि बढे १५ वर्षमा पनि पूरा हुन नसक्ने भन्दै गुनासो गरेका छन् ।

‘प्रधानमन्त्रीले समय दिएनन्’

प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले समय नदिँदा लगानी बोर्डको २५ औं बैठक बस्न सकेको छैन । बैठक नबस्दा जीएमआरको म्याद थपसम्बन्धी पत्रमा छलफल हुन सकेको छैन । आयोजना निर्माणका लागि पूर्वका तयारीहरू सम्पन्न गर्न, वित्तीय स्रोत संकलन गर्न बोर्डले एक वर्षका लागि म्याद थप गरेको थियो । उक्त म्याद सेप्टेम्बर १८ मा सकिएको छ । थपिएको म्यादमा पनि जीएमआरले ती दुवै काम गर्न सकेको छैन । लगानी बोर्डका सहसचिव मधु भेटवालले तिहारलगत्तै बैठक बस्ने बताए । ‘प्रधानमन्त्रीलाई बैठकका एजेन्डा अवगत गराइरहेका छौं,’ उनले भने, ‘जीएमआरको म्याद सकिएकाले अब बैठक बसेर केही न केही ढुंगोमा पुग्नेपर्छ ।’ बोर्डले बैठकका लागि आवश्यक तयारी सबै पूरा गरिसकेको जनायो । उनले म्याद थप गर्ने/नगर्ने विषय सरकारले पीडीए र आयोजनाको कार्य प्रगतिमै भर पर्ने बताए ।

दैलेखको डाबमा १ सय ५० फिट अग्लो ड्याम बनाई अढाइ किमि लामो सुरुङमार्फत अछामको बल्देमा विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ सरकारले सन् २००८ मा भारतीय ऊर्जा कम्पनी जीएमआरलाई सर्भेका लागि माथिल्लो कर्णालीमा प्रवेश गराएको हो । सुरुमा निर्यातमुखी भनिए पनि सरकारले चाहेको खण्डमा उत्पादित बिजुली किन्न सक्नेछ । निर्यातमुखी आयोजना भन्दै स्थानीयस्तरमा विरोध हुने गरेको छ । विशेष गरी राष्ट्रिय जनमोर्चा, नेमकिपा, मोहन वैद्य र नेत्रविक्रम चन्द नेतृत्वका माओवादी पार्टीले जलस्रोतमा भारतीय हस्तक्षेप भन्दै आयोजना निर्माणको जिम्मा जीएमआरलाई दिन नहुने तर्क गर्दै आएका छन् ।

बल्ल वनसँग सम्झौता

जीएमआर र वन विभागबीच वन क्षेत्र उपभोगसम्बन्धी अघिल्लो मंगलबार समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ । जीएमआरका हेड कन्ट्रक्सन केके शर्माले एमयू भइसकेकाले अब नोभेम्बरदेखि रूख कटान कार्य सुरु हुने बताए । अगस्ट १४ मा बसेको मन्त्रिपरिषदको बैठकले माथिल्लो कर्णाली र अरुण तेस्रो आयोजनाका लागि वन क्षेत्र हस्तान्तरण प्रक्रिया सरल बनाउन कार्यविधि तयार गर्न निर्देशन दिएको थियो । समझदारीपत्रमा जीएमआरले वन क्षेत्र उपभोग गरेबापत सरकारलाई भाडा तिर्नुपर्नेछ । साथै एक रूख बराबर दुई रूख रोप्नुपर्ने र पाँच वर्षसम्म हुर्काउनुपर्ने समझदारीपत्रमा उल्लेख छ । स्थायी संरचनाजस्तै ड्याम, पावरहाउस, कार्यालय भवन निर्माण गर्दा उपभोग हुने जग्गा जीएमआरले सरकारसँग खरिद गर्नुपर्नेछ । जीएमआरले सम्बन्धित वन कार्यालयको निर्देशनमा रूख कटान, घाटगद्दी आफ्नै खर्चमा गराउनुपर्नेछ । वनसँगको पछिल्लो सम्झौताले काम अघि बढाउन मद्दत पुगेको कम्पनीको भनाइ छ । आयोजनाबाट नेपाल सरकारले २७ प्रतिशत सेयर तथा १२ प्रतिशत बिजुली निःशुल्क पाउनेछ । ११६ अर्ब लागत खर्च हुने अनुमान गरिएको आयोजना २५ वर्षपछि सरकारलाई निःशुल्क हस्तान्तरण गर्नुपर्नेछ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/०७/०९

विद्युत् प्रसारण लाइन निर्माणमा अवरोध गर्ने संघर्ष समितिको चेतावनी

मर्स्याङ्दी करिडोरमा निर्माण हुन लागेको २२० केभी विद्युत् प्रसारण लाइनमा अवरोध गर्ने स्थानीयवासीले चेतावनी दिएका छन् । लमजुङको उदिपुरदेखि मनाङको तालसम्म निर्माण गर्न लागिएको २२० केभी विद्युत् प्रसारण लाइन प्रभावितको माग पूरा नभएसम्म विद्युत् प्रसारण लाइन निर्माण हुन नदिने गठित संघर्ष समितिले चेतावनी दिएको हो ।

यसअघि उदिपुर-भुलभुले १३२ केभी विद्युत् प्रसारण लाइनबाट प्रभावित भएकाहरूबाटै उक्त समिति गठन गरिएको थियो । एक सय ३२ केभी लाइन निर्माणका क्रममा मुआब्जालगायतका विषयमा असन्तुष्ट भई आन्दोलन गर्दै आएको समितिले सोही प्रक्रियामा २२० केभी निर्माण हुन लागेको भन्दै अवरोध गर्न लागेका हुन् । आफूहरूको पहिलाकै माग पूरा नभएकाले सो माग पूरा नभएसम्म काम अघि बढ्न नदिने संघर्ष समितिका सचिव चन्द्रबहादुर मिश्रले बताए ।

समितिले विद्युत् प्रसारण लाइनबारे सरोकारवालाबीच सार्वजनिक सुनुवाइ र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सार्वजनिक गर्न माग गरेको छ । यसैगरी तारमुनि रहेको जग्गामा घर निर्माण गर्न नमिल्ने, बेचबिखन हुन नसक्ने र बैङ्कलगायत कुनै पनि वित्तीय संस्थाले धितोमा नलिने हुँदा उक्त जग्गाको सबै कित्ताको पूर्ण मुआब्जा र क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई लागत कट्टा गराउन माग गरेको छ ।

विश्व बैङ्कको लगानीमा नेपाल सरकारले लमजुङको उदिपुरदेखि मनाङको तालसम्म २२० केभीको विद्युत् प्रसारण लाइन निर्माण गर्न लागेको हो । उक्त परियोजनाले आगामी १० गते मर्स्याङ्दी गाउँपालिकाको भुलभुलेमा सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने बताएको छ । रासस

श्रोत: अभियान, २०७४/०७/१०

भारतबाट थप विद्युत् ल्याउने सम्झौता

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले आगामी हिउँदको विद्युत् माग व्यवस्थापनका लागि टनकपुर नाकाबाट थप ५ मेगावाट विद्युत् आयात गर्ने भएको छ । गत वर्ष सोही नाकाबाट ३५ मेगावाट प्राधिकरणले विद्युत् आयात गर्दै आएको थियो । यो हिउँदमा थप ५ मेगावाट गरी कुल ४० मेगावाट विद्युत् सो नाकाबाट आयात गर्न लागिएको हो ।

विद्युत् आयातसम्बन्धी द्विपक्षीय सम्झौतामा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र भारतको पावर ट्रेड कर्पोरेशन (पीटीसी) इण्डियाका तर्फबाट डा. राजीवकुमार मिश्राले हस्ताक्षर गरे । प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीका अनुसार सम्झौता यही कात्तिक १५ बाट लागू भई आगामी जेठमा सकिनेछ । यो पुरानै सम्झौताको नवीकरण भएको उनको भनाइ छ ।

सम्झौताअनुसार प्राधिकरणले पीटीसीसँग प्रतियुनिट भारू ३ दशमलव ४४ मा विद्युत् खरिद गर्नेछ । टनकपुर नाकाबाट ४० मेगावाटसम्म विद्युत् आयात हुँदा सुक्खायाममा सुदूरपश्चिमको माग व्यवस्थापन गर्न सहज हुने प्राधिकरणको भनाइ छ ।

यस्तै, टनकपुरमा नै सय एमभीएको ट्रान्सफर्मर राखेर थप ४० मेगावाट विद्युत् आयात गर्ने सम्बन्धमा छलफल गर्न प्राधिकरणको उच्च नेतृत्व शुक्रवार भारतको राजधानी नयाँ दिल्ली प्रस्थान गर्ने भएको छ । सो टोलीमा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङ, प्रवक्ता अधिकारी र उपकार्यकारी निर्देशक लेखनाथ कोइराला छन् । रासस

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/०७/१०

मनसुन रोकियो कुलेखानी भरिएन

प्रताप विष्ट

मुलुककै विद्युतको 'ब्याकअप' का रूपमा रहेको कुलेखानी जलाशय यस वर्ष भरिएको छैन । यस वर्षको मनसुन बन्द भए पनि कुलेखानी जलाशय भने भरिएन । गत वर्ष पनि यस्तै स्थिति थियो ।

कुलेखानी जलाशयमा १ हजार ५ सय २२.१६ सेन्टिमिटर मात्र पानीको सतह रहेको छ । विद्युत् आपूर्तिको 'पिकआवर' मा प्राधिकरणले कुलेखानी सञ्चालन गर्दै आएको छ । 'पिकआवरमा कुलेखानी सञ्चालन गर्नुपरेको र मनसुन पनि रोकिएकाले यो वर्ष कुलेखानी भरिने छाँट छैन,' कुलेखानी प्रथमका प्रमुख रामकुमार यादवले भने, 'जलाशयमा १ हजार ५ सय २५ मिटरसम्म पानी संकलन गर्न सकिन्छ ।' ०७२ वैशाख १२ को भूकम्पले कुलेखानी जलाशयको डयामको केही भाग चर्किएको छ । बढी पानी संकलन गर्दा डयामलाई असर पार्न सक्ने प्राविधिकहरूले सुझाएका छन् । मकवानपुरको तल्लो भागमा वर्षायाममा व्यापक रूपमा वर्षा भएर बस्ती डुबान र पहिराले घरहरू नै बगायो तर कुलेखानीको जलाधार क्षेत्रमा खासै पानी नपरेकाले पनि जलाशय नभरिएको हो ।

साउनको अन्तिम सातामा परेको भारी वर्षाले जिल्लाको हेटौँडा उपमहानगरपालिका, मनहरी, गढी र बकैया गाउँपालिकाका अधिकांश बस्तीहरू डुबानमा पर्नुको साथै बाढी पहिराले धनजनको क्षति भएको थियो । तर, त्यही समयमा कुलेखानीको जलाधार क्षेत्रमा भने खासै वर्षा भएन । विगतका वर्षहरूमा दसैं तिहारमा कुलेखानीबाट विद्युत् उत्पादन गरिँदैनथ्यो । यो वर्ष दैनिक ५ देखि ८ घण्टा कुलेखानी सञ्चालन गरिएको छ । हेटौँडाको डिजेल प्लान्ट र कुलेखानी सञ्चालन गरेकाले दीपावलीमा उपभोक्ताले लोडसेडिङ भोग्नुनपरेको हो ।

सात किलोमिटर लम्बाइ र ३ सय मिटर चौडाइ रहेको जलाशयमा संकलन गरिएको करिब ४६ मिटरसम्मको पानी विद्युत् उत्पादनमा प्रयोग गर्न सकिन्छ । जलाशयमा संकलित पानीबाट कुलेखानी पहिलो र दोस्रो आयोजना सञ्चालन हुँदै आएको छ । कुलेखानी तेस्रो पनि यही जलाशयमा निर्भर छ । सन् १९८३ मा समुद्री सतहदेखि १ हजार ४ सय ७३ मिटर उचाइमा हुँदा कुलेखानी जलाशयमा ८५.३० लाख घनमिटर पानी अट्ने क्षमता थियो । हाल पिँधमा माटो थुप्रिएका कारणले जलाशयको उचाइ समुन्द्री सतहबाट १ हजार ४ सय ८४ मिटर पुगेको छ ।

जलाशयको पिँधको सतह बढेकाले पानी अट्ने क्षमतामा हास आएको छ । कुलेखानी जलाशयको निर्माणपश्चात् हालसम्म सरोवरमा २७.७२ प्रतिशत भाग गेग्रन र माटोले ओगटेको प्राविधिकले जनाएका छन् ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७४/०७/१०

हिउँदमा टनकपुरबाट ३० मेगावाट विद्युत् आयात सम्झौता

उमेश पौडेल

ढल्केबर-मुजफ्फरपुरको विद्युत् खरिद नवीकरण गर्न प्राधिकरण टोली भारत जाँदै –

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले हिउँदयाममा हुने उच्चतम बिजुलीको लोडलाई व्यवस्थापन गर्न टनकपुर सबस्टेसनबाट ३० मेगावाट विद्युत् आयात सम्झौता नवीकरण गरेको छ । महेन्द्रनगर-टनकपुर प्रसारण लाइनबाट २२ देखि ३० मेगावाटसम्म विद्युत् आयात गर्न भारतको पावर ट्रेड कर्पोरेशन (पिटिसी)सँग सम्झौता भएको प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले बताए ।

अधिकारीका अनुसार सम्झौता कात्तिक १५ बाट लागू भई जेठमा (नोभेम्बरदेखि जुनसम्म) सकिनेछ ।

प्राधिकरणले गत वर्ष टनकपुर नाकाबाट ३५ मेगावाटसम्म विद्युत् आयात गरेको थियो ।

महाकाली सन्धिअनुसार पाउँदै आएको वार्षिक ७ करोड युनिटबाहेक थप विद्युत् आयात गर्न प्राधिकरणले पिटिसीसँग बिहीबार सम्झौता गरेको हो । प्राधिकरण र पिटिसीबीच पुरानै सर्तमा रहेर दोस्रो संशोधनसहितको सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको हो । सम्झौताअनुसार प्राधिकरणले पिटिसीसँग प्रतियुनिट ५ रुपैयाँ ५ पैसा (३.४४ भारु) दरमा विद्युत् खरिद गर्नेछ ।

सम्झौतामा प्राधिकरणका तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र पिटिसीका तर्फबाट निर्देशक राजीवकुमार मिश्राले हस्ताक्षर गरेका छन् । उक्त छलफलमा प्राधिकरणले आगामी दिनमा नेपालको विद्युत्लाई भारतीय बजारमा लैजाने विषयमा समेत छलफल भएको अधिकारीले बताए ।

हिउँदको समयमा आन्तरिक उत्पादन भएको विद्युत् कम हुने भए पनि नेपालले सो नाकाबाट प्रशस्त विद्युत् आयात गर्न सकेको छैन । टनकपुर सबस्टेसनको क्षमता वृद्धि नहुँदा नेपालले भारतबाट चाहेजति विद्युत् आयात गर्न नसकेको हो । अहिले टनकपुर सबस्टेसनको क्षमता ५० एमभिएको छ । यसलाई बढाएर १ सय एमभिए बनाउन पनि भारतीय पक्षसँग छलफल भएको प्राधिकरणले जनाएको छ ।

विद्युत् खरिद नवीकरण गर्न शुक्रबार टोली भारत जाँदै

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले भारतबाट ढल्केबर नाका हुँदै ल्याएको विद्युत्को सम्झौता सकिएपछि प्राधिकरणको टोली शुक्रबार भारत जाँदै छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ, विद्युत् व्यापार विभागका प्रमुख प्रबल अधिकारी र लेखा विभागका कामु उपकार्यकारी निर्देशक लेखनाथ कोइरालाको टोली भारत जाने भएको छ ।

नेपाल र भारतका ऊर्जा सचिवस्तरीय ज्वाइन्ट स्टेरिड कमिटी (जेएससी)ले अक्टोबरमा यस विषयको टुंगो लगाउनुपर्ने भए पनि बैठक बस्न नसक्दा प्राधिकरणले सम्झौता नवीकरण गर्न लागेको हो ।

भारतको ऊर्जा मन्त्रालयले प्राधिकरणलाई पत्र लेख्दै सम्झौता नवीकरण गर्न भनेपछि प्राधिकरणको टोली भारततर्फ जान लागेको हो । प्राधिकरणको टोली र भारतको ऊर्जा मन्त्रालयबीच शुक्रबार ११ बजे नयाँ दिल्लीमा ढल्केबरबाट आयात हुँदै आएको विद्युत्को बारेमा छलफल हुँदै छ । हाल प्राधिकरणले ढल्केबरबाट १ सय ३२ केभिएमार्फत स्थिर चार्जिङ प्रणालीबाट विद्युत् आयात गरिरहेको छ ।

प्राधिकरणले विद्युत् खरिद गर्न भारत सरकारअन्तर्गतको विद्युत् व्यापार निगमसँग २५ वर्षे दीर्घकालीन सम्झौता गरेको छ । सम्झौताअनुसार प्राधिकरणले ढल्केबर मुजफ्फरपुर प्रसारणलाइनबाट बर्सेनि न्यूनतम १ सय ५० मेगावाट विद्युत् आयात गर्नुपर्छ । त्यस्तै ढल्केबर सबस्टेसनको क्षमता २ सय २० एमभिएबाट ४ सय एमभिए भए पनि न्यूनतम १ सय ५० मेगावाट चार्जिङ पावर लिनुपर्ने उल्लेख छ । प्राधिकरणले विद्युत् व्यापार निगमसँग सन् २०११ को डिसेम्बरमा १२ मा सो सम्झौता गरेको थियो । तर, नेपालले भारतमा विद्युत् निर्यात गर्न सक्ने अवस्था आएमा पनि सो ऊर्जा भारतीय कम्पनीले नै व्यवस्थापन गर्ने उल्लेख छ ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७४/०७/१०

मुआब्जा निर्धारणको माग राख्दै बुढीगण्डकी प्रभावित आन्दोलित

हरिराम उप्रेती

बुढीगण्डकी आयोजनाका कारण डुवानमा पर्ने गोरखाको आरुघाट र आर्खेत तथा धादिङको विशालनगर र खहरे वजारको मुआब्जा निर्धारण गर्न माग गर्दै सो क्षेत्रका बुढीगण्डकी डुवान पीडित आन्दोलित भएका छन् । तत्काल मुआब्जा निर्धारण नभए बन्द र आमहडताल सम्मको कार्यक्रम प्रभावितले सार्वजनिक गरेका छन् । बुढीगण्डकी जलाशययुक्त आयोजना सरोकार समितिले कात्तिक १२ र १३ गते डुवान क्षेत्रको सवारी चलन नदिने, वजार बन्द गर्ने सहित आम हडतालको कार्यक्रम सार्वजनिक गरेको जनाएको छ । ‘हाम्रो माग ११ गते सम्म सम्बोधन नभए हामी शान्तिपूर्णविरोध जुलुस र बन्द तथा आमहडताल गर्छौं, आन्दोलनको कार्यक्रम पनि सार्वजनिक गरिसकका छौं, सोहि अनुसार अघि बढ्छौं’ सरोकार समितिका अध्यक्ष दिनेश कुमार ढकालले भने ।

डुवान क्षेत्रमा १२ र १३ गते आम हडताल सहित गोरखाको आरुघाट गाउँपालिकाको कार्यलय र धादिङको त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका घेराउ गर्ने सरोकार समितिले चेतावनी दिएको छ । ‘हामीले उर्जा मन्त्री, प्रधानमन्त्री, जिल्ला प्रशासनलाई हाम्रो मागको वारेमा जानकारी गराउँदा पनि बेवास्ता भयो,’ ढकालले भने ‘सम्बन्धित निकायले मुआब्जा निर्धारण यति समय सम्म हुन्छ भनेर सयम सिमा तोकिदिए मात्र हाम्रो आन्दोलनका कार्यक्रम फिर्ता हुन्छ ।’ अहिलेको आन्दोलनबाट पनि समस्या समाधान नभए थप आन्दोलनका कार्यक्रम घोषणा गर्ने ढकालले चेतावनी दिए । आफुहरुको माग नेता, मन्त्रीहरुले पनि सुनुवाइ नगरेको भन्दै आगामी आन्दोलनको कार्यक्रम सार्वजनिक गर्दा आसन्न निर्वाचनमा मतदान नगर्ने सम्मका कार्यक्रम घोषणा गर्न वाध्य हुने ढकालले चेतवानी दिए ।

मुआब्जा निर्धारण नभएको ठाउँमा तत्काल मुआब्जा निर्धारण गर्न, मुआब्जा निर्धारण भइसकेका डुवान क्षेत्रका पीडितलाई एकमुष्ट छिटो मुआब्जा वितरण गर्न, वजार क्षेत्र र खोतियोग्य जमिनको पुर्नमुल्याङ्कन लगायतको माग राखी सरोकार समिति आन्दोलित भएको हो । ‘भएको पैसा पनि सरकारले बाँड्न सकेको छैन, मुल्य निर्धारण र मुआब्जा रकम वितरणको काम कछुवा गतिमा भयो,’ ढकालले भने ।

१२ सय मेगावाटको जलाशययुक्त बुढीगण्डकी जलविद्युत आयोजनाका कारण धादिङका १३ र गोरखाका साविकको १४ गाविसका स्थानीयहरु प्रभावित हुनेछन् । गोरखाको आरुघाट क्षेत्रमा मुआब्जा निर्धारण हुन सकेको छैन । मुआब्जा निर्धारण नहुँदा आफुहरु अन्यायमा बस्नुपरको र विकास निर्माणको काम पनि ठप्प भएको भन्दै स्थानीयहरु असन्तुष्टि जनाउँदै आएका छन् । गोरखाको साविकको तिन गाविस घ्याल्चोक, भुम्लिचोक र दर्बुङ गाविसका बुढीगण्डकी प्रभावितलाई मुआब्जा वितरण गरिएपनि अन्य ठाउँमा मुआब्जा वितरण हुन सकेको छैन ।

